

رضا زندي: | حرف ايران در اوپک به کرسی نشست / ايستادگی در برابر آمريکا

رضا زندي

ماجرای این روزهای سازمان کشورهای صادرکننده نفت (اوپک)، شبیه یک فیلم است. آنچه به نمایش در می‌آید، پشت صحنه‌ای هم دارد که ما نمی‌بینیم. من آنچه را در الجزایر روی پرده دیدم گزارش می‌کنم. بخشی از پشت صحنه‌ها را هم شاید گاه می‌توان حدس زد. عصر دیروز وقتی بیانیه «دهمین نشست کمیته وزارتی نظارت بر توافق اوپک و غیراوپک» توسط «محمد بارکیندو» دبیرکل اوپک خوانده شد، هیچ رقم مشخصی برای افزایش تولید نفت توسط اوپکی‌ها و غیراوپکی‌ها، شنیده نشد.

این کمیته تنها به رساندن پایبندی کشورهای حاضر در «توافق جهانی کاهش تولید نفت» به ۱۰۰ درصد تعهدات اکتفا کرد. پایبندی مجموع اعضای اوپک، به تعهد کاهش یک میلیون و ۲۰۰ هزار بشکه‌ای تولید، ۱۱۸ درصد بود و پایبندی غیر اوپکی‌ها به تعهد کاهش ۶۰۰ هزار بشکه‌ای، ۱۱۹ درصد. رساندن پایبندی کشورها به ۱۰۰ درصد تعهد خود، تصمیم کنفرانس ۱۷۴ اوپک بود. مفهوم ساده شده بیانیه دهمین نشست کمیته وزارتی نظارت بر توافق اوپک و غیراوپک «موسوم به JMMC» این است که مجموع اوپک و غیراوپک باید تا پایان سال ۲۰۱۸، حدود ۴۵۰ هزار بشکه دیگر به تولید خود بیفزایند تا پایبندی صددرصدی به توافق سال ۲۰۱۶، حاصل شود. بیانیه «JMMC» اما، درباره رعایت سهمیه کشورها سکوت کرد. موفقیت ایران در نشستی که پیش‌بینی می‌شد دشوار باشد در چه بود؟ فعلاً همه نمایش را ندیده‌اید.

رئیس هیئت ایرانی: راضی هستیم

گروه موسیقی بزرگ الجزایری‌ها آماده می‌شد تا در نشستی که برای قدردانی اوپک از «عبدالعزیز بوتفلیقه»، رئیس‌جمهوری الجزایر، تشکیل شده بود سرود ملی این کشور را بنوازد. حسین کاظم‌پور اردبیلی، نماینده ایران در هیئت عامل اوپک، به عنوان رئیس هیئت ایرانی در نشست حضور داشت. از او می‌پرسم:

آقای کاظم‌پور، شما از نتیجه نشست «JMMC» راضی هستید؟

«ما از نتیجه کنفرانس راضی هستیم. زیرا فقط تاکید بر پایبندی صددرصدی اعضا بود. اوپکی‌ها ۱۱۸ درصد و غیراوپکی‌ها ۱۱۹ درصد به توافق پایبندی داشته‌اند. بنابراین کمبود مقدار زیادی نفت در بازار وجود ندارد. ضمن این‌که ظرفیت‌ها هم برای تولید نفت محدود است.»

کاظم‌پور اردبیلی هم تاکید می‌کند که هیچ عددی برای افزایش تولید نفت در بیانیه پایانی نشست نیامده است. اینجا، دقیقا همان جایی است که موفقیت ایران رقم خورده است. ترامپ، پیش از جلسه «جی.ام.ام.سی»، خواهان افزایش تولید نفت اوپک و کاهش قیمت نفت شده بود. از طرفی برای ایران شکست بزرگ بود که سازمانی که خود یکی از بنیانگذاران آن بوده و حق عضویت سالانه پرداخت می‌کند، به‌طور رسمی و با امضای ایران اعلام افزایش تولید کند، آن هم در شرایطی که ایران تحت تحریم قرار گرفته و تولید نفتش کاهش پیدا کرده است. اگر رقم افزایش تولید در بیانیه رسمی اوپک می‌آمد، یعنی اوپک روبه‌روی ایران ایستاده بود. ترامپ با توثیقاتش چنین تقاضایی را به‌طور رسمی مطرح کرده بود. عوامل بسیاری دست به دست هم داد تا این اتفاق رخ ندهد.

پیام زنگنه از تهران؛ تحولات در الجزایر

صبح یکشنبه، دقایقی پیش از آغاز نشست «JMMC»، زنگنه از تهران پیامی مخابره کرد تا ذره‌ای از زهر مصاحبه چند روز گذشته‌اش، علیه برخی اعضای اوپک را بگیرد. جایی که بدون اسم بردن از نام کشورها، به‌شدت به برخی از کشورهای اوپک تاخته بود. زنگنه در پیام دیروزش که در قالب مصاحبه‌ای با سایت وزارت نفت تنظیم شده، کلامش را نرم‌تر کرده بود: «طبق شنیده‌ها، کمیته مشترک وزارتی نظارت بر توافق کاهش عرضه اوپک و غیراوپک خارج از حیطه وظایف محوله به آن، در پی آن است که به بهانه به اصطلاح «جبران کاهش تولید ایران» رقمی را برای افزایش تولید ارائه کند. اوپک سازمانی مستقل از امریکا است و

امیدوارم همواره مستقل بماند. امیدوارم این تهدیدها، برخی همکاران اوپکی مرا وحشتزده و به اجرای دستورهای ترامپ ترغیب نکند.» من همزمان تلاش می‌کردم تا با هیئت ایرانی حاضر در الجزایر در تماس بمانم. پیش از آغاز نشست از کاظم‌پور اردبیلی خواستم تا موضعش را شفاف بگوید: «ایران تا رسیدن به هدف پایبندی ۱۰۰ درصدی توافق اوپک و غیراوپک ممانعتی ندارد، اما بیش از این مطلب را نخواهد پذیرفت.» از طریق منابعی مطلع شده بودم که سعودی‌ها و روس‌ها در حال مذاکره هستند تا به نحوی افزایش تولید ۱۹ درصدی را که باید رقم بخورد تا پایبندی همه کشورها به توافق به ۱۰۰ درصد برسد، روس‌ها به‌عهده بگیرند. در این صورت نه عربستان متهم به این می‌شود که سهم ایران یا ونزوئلا را گرفته و هم این‌که نفت بیشتری وارد بازار می‌شود. از طرفی توافق اوپک و غیر اوپک هم نقض نشده است. این اتفاق حداقل به‌طور رسمی رخ نداد و در بیانیه نشست نیامد. قضاوت درباره پشت صحنه فیلم هم هنوز زود است.

همه مقابل توئیت ترامپ!

دبیرکل اوپک در سخنرانی افتتاحیه دهمین نشست کمیته وزارتی نظارت بر توافق جهانی کاهش تولید نفت به‌طور غیرمستقیم پاسخ توئیت ترامپ را داد: «باید آشکار شود که اوپک نه یک انحصار و نه یک کارتل است و شفافیت به همه فعالیت‌های این سازمان تعمیم داده می‌شود.» بارکیندو که نقش تاثیرگذاری در ایجاد توافق اوپک و غیر اوپک داشت، الجزایر را به مروارید آفریقا تشبیه کرد و ادامه داد: «بازگشت به این شهر خاطرات بسیاری از تلاش‌های گسترده ما در سال ۲۰۱۶ را برای بازگرداندن ثبات به بازار جهانی نفت که در حال فرو ریختن بود، زنده می‌کند. در واقع، این صنعت در دهه‌های متمادی، چنین فراز و نشیبی را تجربه نکرده بود.» بارکیندو با تاکید بر این‌که همکاری اوپک و غیر اوپک برای تقویت گفت‌وگو و ایجاد همکاری در سراسر این صنعت ادامه خواهد یافت، تصریح کرد: «اوپک از همان ابتدا تلاش کرد نیازهای مشتریان را به شکلی قابل اعتماد و ایمن برآورده کند. ما همچنان با همه ذی‌نفعان اصلی، از جمله مصرف‌کنندگان، به بحث و گفت‌وگوی آزاد برای در نظر گرفتن مسائل و نگرانی‌های مشترک درباره ثبات در بازار خواهیم پرداخت.» در افتتاحیه جلسه‌ای که حدود ۲۰ هیئت حضور داشتند وزرای انرژی عربستان، روسیه، الجزایر و امارات سخنرانی کردند و هرکدام به نوعی کوشیدند وضعیت بازار نفت را متعادل توصیف کنند و مصرف‌کنندگان را به تامین انرژی مطمئن کرده و نقش توافق اوپک و

غیر اوپک را در ثبات بازار نفت تشریح کنند. پیش از آغاز نشست وقتی از وزیر انرژی عربستان درباره موضعش درباره توثیت ترامپ سوال شد، الفالح گفت: «من بر قیمت‌ها تأثیر نمی‌گذارم.» و بلافاصله تصریح کرد: «عربستان ظرفیت مازاد برای افزایش تولید نفت را دارد، اما اکنون این اقدام ضروری نیست. اطلاعاتی که دارم نشان می‌دهد شرایط عرضه نفت در بازارها کافی است؛ هیچ پالایشگری را در جهان نمی‌شناسم که دنبال نفت بگردد و نتواند آن را بیابد.» الکساندر نوآک، وزیر انرژی روسیه، کنار الفالح نشسته بود که از او هم همین سوال پرسیده شد: «هیچ‌گونه افزایش فوری تولید ضروری نیست.» نوآک در عین حال، جنگ تجاری میان چین و آمریکا و تحریم‌های آمریکا ضد ایران را چالش جدید بازار نفت اعلام کرد. «این دو وزیر وقتی به پرسش خبرنگاران درباره توثیت ترامپ پاسخ می‌دادند معلوم بود که سخت‌شان است صراحتاً پاسخ‌های همسو با خواسته ترامپ بدهند. توثیت‌های ترامپ عزت ملی آنها را نشانه رفته بود.

موضع رئیس اوپک درباره نامه‌های زنگنه چه بود؟

چند خبرنگار در روزهایی که در الجزایر بودم درباره نامه‌های متعدد زنگنه به وزیران اوپک صحبت می‌کردند. از سهیل المزروعی، رئیس کنفرانس وزرای اوپک و وزیر انرژی امارات پیش از آغاز کنفرانس خبری پایانی نشست می‌پرسم:

آقای وزیر، به عنوان رئیس کنفرانس اوپک، موضع شما درباره نامه‌های آقای زنگنه چیست؟

«من همیشه به نامه‌های ایشان پس از مشورت با دبیرخانه اوپک پاسخ می‌دهم. ایشان هم از تصمیم اخیری که در اوپک گرفتیم در ماه ژوئن حمایت کرده‌اند، تصمیمی که اعضای JMMC هم‌اکنون در حال دنبال کردن همان توافق هستیم. البته شما مطلع هستید که ما هنوز نتوانستیم ۱۰۰ درصد به هدف برسیم. الان سعی می‌کنیم که بازار را بررسی کنیم و ببینیم ما کجا قرار داریم. البته نکته خوبی که وجود دارد این است که هم‌اکنون در بازار ثبات وجود دارد. هم‌اکنون ذخیره‌سازی‌های انباشته نداریم و این نشانه خوبی است که یعنی به ثبات بازار نزدیک شده‌ایم.»

لطفا بخشی از پشت صحنه را هم ببینیم

اگر خلاصه فیلم نشست «JMMC» را دیده‌اید، پس بخشی از پشت صحنه‌اش را هم شفاف بخوانید. موضع ایران با سماجت و تدابیر تیم وزارت نفت از

زنگنه گرفته تا کاظم‌پور اردبیلی تاکنون در بیانی‌های رسمی اوپک به کرسی نشسته است و اوپک به‌طور رسمی بیانی‌های صادر نکرده است که چراغ سبز به تحریم ایران باشد. اما کیست که نداند در اوپک، هر کشوری توان تولید بیشتر داشته باشد، نفت بیشتری تولید می‌کند. فعلاً هم که سیاست‌های سعودی و امارات و ایران علیه هم خصمانه است. پس، بدانید که ایران تا زمانی می‌تواند منافع واقعی‌اش را حفظ کند که بتواند تولید نفت و صادراتش را بر اساس سهمیه‌های تعیین شده انجام دهد، وگرنه تاثیرگذاری‌اش در بازار نفت روز به روز کاهش می‌یابد و آنجاست که دیگر مصاحبه و نامه و بیانی‌ه تاثیرگذار نخواهد بود. تصمیم‌گیران باید بدانند که در اوپک، ایران فعلاً از این ستون به آن ستون مواضعش را حفظ می‌کند. در ستون بعدی ممکن است دیگر آنچه ایران می‌خواهد محقق نشود. این اما باعث نمی‌شود که موفقیت تیم نفتی ایران را در تحقق خواسته‌های امروز کشور نبینیم. ولو در فیلم اصلی اوپک. همین مقدار را هم باید قدر شناخت. اینکه خواسته ترامپ برای اعلام رسمی افزایش تولید نفت در بیانی‌ه اوپک و غیر اوپک، با اعلام عدد محقق نشد، موفقیت است. هر چند معلوم نیست ظرفیت تولید نشده زیادی در مجموع کشورها وجود داشته باشد. (اگر ذخیره‌سازی‌های تجاری و راهبردی را در نظر نگیریم).